

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสังคมโลกของเราเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยจึงได้หันมาสนใจให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน เพราะคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทั้งมวล ซึ่งการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ปัญหา การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักการแก้ปัญหา ตลอดจนการรู้จักใช้ทรัพยากรวัตถุที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด นอกจากนี้การศึกษายังเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้ขององงามของบุคคลและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 2) การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวัง (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า3) การศึกษาวิชาชีพพยาบาล เป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน เพื่อให้เป็นบุคลากรพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและมีคุณธรรม จริยธรรม มีความพร้อมที่จะเป็นพยาบาลที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาพยาบาลของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เพราะการจัดการศึกษาพยาบาลต้องเตรียมคนให้มีความรู้ความสามารถตอบสนองความต้องการของสังคม ชุมชน และบุคคลได้

การศึกษาพยาบาล เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรด้านการพยาบาลออกไปบริการสังคมด้านสุขภาพอนามัย ทั้งในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายหรือจิตใจ โดยครอบคลุมบริการด้านส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งการพยาบาลมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนผู้รับบริการมีสุขภาพอนามัยด้านร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและพึ่งตนเองได้ การบริการพยาบาลถือว่าเป็นบริการวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ที่ต้องอาศัยศาสตร์การพยาบาลและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังต้องอาศัยศิลปะในการเข้าใจมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์เป็นหลัก พยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถพร้อมที่จะปฏิบัติงาน กล่าวคือจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพได้อย่างเคร่งครัด ดังนั้นการ

จัดการศึกษาพยาบาลจึงต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยคำนึงถึงปัญหา สาธารณสุขของประเทศ นโยบายการสาธารณสุขแห่งชาติ ลักษณะผู้รับบริการ ความเจริญ ก้าวหน้าทางวิชาการ (ทัศนา บุญทอง, 2534, หน้า 13) การเตรียมพยาบาลให้มีความรู้มี ความสามารถที่เหมาะสมกับงานด้านการพยาบาลที่จะต้องปฏิบัติจริง คือพยาบาลจะต้องมี ความรู้และมีทักษะขั้นพื้นฐานพร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางการแก้ไขการเจ็บป่วยของผู้ป่วยและให้ การพยาบาลแบบองค์รวม โดยการเริ่มตั้งแต่การเข้ามาเรียนในวิชาชีพพยาบาลเป็นนักศึกษา พยาบาล และอาจารย์พยาบาลจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาโดยบูรณาการหลักสูตรการเรียน การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student center) โดยเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากสิ่งที่ใกล้ตัวของผู้เรียนเองแล้วเชื่อมโยงไปสู่วิถีชีวิตจริง รวมทั้งส่งเสริมให้มีการค้นคว้าหา ความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นั่นคือการเตรียมพยาบาลให้มีความสามารถทั้งในด้าน วิชาการตามลักษณะของวิชาชีพ และจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลที่ ถูกต้องคือ การจัดการเรียนการสอนที่ประกอบไปด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งนี้การศึกษา ภาคปฏิบัตินั้นต้องเน้นให้นักศึกษา ได้นำความรู้ด้านทฤษฎีไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ จริง มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร (อุบล ตูลยากรณ์, 2546, หน้า 20-23)

ด้วยเหตุที่สภาพสังคมและวิทยาการต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หลักสูตร ทางการศึกษาทุกหลักสูตรจึงไม่สามารถที่จะใช้ได้อย่างถาวรตลอดไป จำเป็นจะต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับสภาพการปัจจุบันอยู่เสมอ ดังนั้นการ พัฒนาหลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งและเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้สังคมได้รับ ผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถให้บริการการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพแก่ประชาชน สถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตพยาบาลและจัดทำหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบบริการสุขภาพ และการปฏิรูปการศึกษา เพื่อตอบสนองความมุ่งหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวง สาธารณสุข, 2545) สถาบันพระบรมราชชนกจึงมีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาจากหลักสูตร เดิมที่เน้นการพยาบาลในโรงพยาบาลเป็นส่วนใหญ่มากขึ้นมาเป็นลักษณะที่เน้นชุมชนมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนเน้นการเข้าถึงชุมชน การให้บริการที่ครอบคลุมประชาชนทุก กลุ่มทั้ง กลุ่มปกติ กลุ่มเจ็บป่วย กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีลักษณะการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ (หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ฉบับปรับปรุง, 2545) การจัดการเรียนการสอนเน้น การเรียนรู้โมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด (concept) มากกว่าการสอนเน้นโรค โดยมีสาระ ของการปรับปรุงหลักสูตรคือการเปลี่ยนแปลงและพัฒนากระบวนการ การจัดการศึกษาพยาบาล ศาสตร์ตามแนวปฏิรูปการศึกษา คือ (1) ปฏิรูปการศึกษาในระบบ (2) ปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการจัดหลักสูตรและเนื้อหาสาระกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในสภาพจริงทั้งใน ภาคนทฤษฎีและปฏิบัติ สำหรับผู้สำเร็จหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถใน การประกอบวิชาชีพการพยาบาลทั่วไป (general nursing) และมีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามที่ หลักสูตรกำหนด (3) ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีคุณภาพของผลผลิตที่ ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพอใจ จัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อรองรับมาตรฐานและ การประเมินคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (4) การปฏิรูปครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาพยาบาลให้เป็น ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง โดยเป็นผู้มีจรรยาบรรณในวิชาชีพและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (5) ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับอย่างทั่วถึงเสมอ ภาคและเป็นธรรม มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีความคล่องตัวมีประสิทธิภาพและ ตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้อง กับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครองของประเทศตลอดจน ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ (กาญจนา คุณารักษ์, 2540, หน้า 291) การจัดทำ หลักสูตรนั้นไม่มีหลักสูตรใดที่สมบูรณ์แบบโดยไม่มีมีการปรับปรุงสิ่งที่ชี้บ่งว่าคุณค่าของหลักสูตร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด คือการประเมินหลักสูตรซึ่งการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการ หนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบว่า หลักสูตรที่พัฒนามานั้นมี ความเหมาะสมเพียงใด มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและความเจริญก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีรวมทั้งผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนี้มีสมรรถนะต่างๆ ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ การพยาบาลหรือตามที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งสังกัด อุทรานันท์ (2532, หน้า280) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนา หลักสูตร เพราะจะทำให้เราทราบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้น มีความเหมาะสมเพียงใด ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความสามารถของผู้สอน ผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียนเป็นอย่างไร นอกจากนี้การประเมินหลักสูตรจะทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตร จะช่วยให้ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการพัฒนาปรับปรุง หลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้นอันเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การประเมินผลหลักสูตรสามารถทำได้หลายลักษณะแต่เพื่อให้ครอบคลุมระบบหลักสูตรทั้งหมด และเพื่อให้เป็นแบบต่อเนื่องควรที่จะประเมินตามลักษณะดังนี้ (1) การประเมินเอกสารหลักสูตร (2) การประเมินการใช้หลักสูตร (3) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร (4) การประเมินระบบ หลักสูตร

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทรบุรี ซึ่งเป็นวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนกได้ใช้หลักสูตรของสถาบันพระบรมราชชนก โดยหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

(ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 ซึ่งวิทยาลัยได้เริ่มใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 จนถึงปัจจุบันรวมเป็นระยะเวลากว่า 5 ปี และมีนักศึกษาที่ได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว 3 รุ่น ผู้วิจัยในฐานะของอาจารย์พิเศษของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์พี่เลี้ยงในคลินิก และได้ร่วมปฏิบัติงานกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี ที่มาปฏิบัติงานในหน่วยงานของโรงพยาบาลศูนย์เจ้าพระยายมราช จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ยังมีปัญหาในการใช้หลักสูตรอยู่มากอันได้แก่ คุณภาพของทรัพยากรที่สนับสนุนการเรียนการสอน ความสะดวกในการให้บริการ ในด้านการจัดการเรียนการสอน นักศึกษายังไม่มีส่วนร่วมและไม่เข้าใจการบูรณาการทางวิชาการ สถานที่ใช้ฝึกภาคปฏิบัติบางแห่งมีประเภทและปริมาณของผู้ป่วยสำหรับฝึกปฏิบัติงานมีอยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า จำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตร สามารถสอบขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพได้ในครั้งแรกในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาเท่ากับร้อยละ 41.69 โดยในปีการศึกษา 2548 มีบัณฑิตสอบได้ร้อยละ 49.52 ปีการศึกษา 2549 มีบัณฑิตสอบได้ร้อยละ 49.52 ปีการศึกษา 2550 มีบัณฑิตสอบได้ร้อยละ 39.02 ปีการศึกษา 2551 มีบัณฑิตสอบได้ร้อยละ 41.3 และล่าสุดในปีการศึกษา 2552 มีบัณฑิตสอบได้ร้อยละ 40.76 ซึ่งในบางรายวิชาก็ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของระดับประเทศ เช่น วิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ วิชาการพยาบาลจิตเวชและวิชากฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี, 2551) ด้วยเหตุผลดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของบัณฑิต ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ใช้ความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ และการสอบขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพได้ในครั้งแรกนั้นจะเป็นการประกันคุณภาพการพยาบาลได้อีกด้วยประกอบกับหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ยังไม่เคยได้รับการประเมินอย่างเป็นระบบซึ่งตามหลักของการประกันคุณภาพการศึกษาและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร มีความจำเป็นที่ต้องมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลต่างๆมาพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิชัย ดิสสระ, 2535, หน้า 40) และด้วยเหตุผลและปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี เพื่อหาคำตอบว่าหลักสูตรได้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ และเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบเพื่อพิจารณาเปรียบเทียบและตัดสินใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไร หลักสูตรมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะหรือสมรรถนะตามที่สถานศึกษาและสังคมต้องการ ผู้วิจัยได้วางแผนประเมินหลักสูตรทั้งระบบตามทฤษฎีการประเมินของ คาเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Daniel L.Stufflebeam) คือ CIPP Model เพราะเป็นรูปแบบการประเมินที่ให้

รายละเอียด กรอบกลุ่มทั้งระบบ ตั้งแต่ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต โดยเริ่มตั้งแต่วิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร โดยการประเมินปัจจัยทั้ง 4 ด้านของหลักสูตร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่พบในทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัดสินใจเพื่อดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และพัฒนาปรับปรุงส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมและเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และได้ทราบข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจคุณค่าหลักสูตรสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่ารูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่ให้สารสนเทศเพื่อการวางแผนหลักสูตร เพื่อการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรทั้งท่วงทีและเป็นรูปแบบการประเมินที่ช่วยในการพัฒนาและการบริหารหลักสูตรตลอดจนการกำหนดอนาคตของหลักสูตรจึงกล่าวได้ว่ารูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรและประกันประสิทธิผลของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 170-172)

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี และมีความมุ่งหมายเฉพาะในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตร ด้านความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร
2. เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้น ด้านความเหมาะสมของผู้สอน ผู้เรียนและสิ่งที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
3. เพื่อประเมินกระบวนการ ด้านความเหมาะสมของการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียน
4. เพื่อประเมินผลผลิต ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการสอบเพื่อขึ้นทะเบียนขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ในครั้งแรก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตตามหลักสูตร
5. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ผลกระทบต่อบัณฑิต ผลกระทบต่อหน่วยงานของบัณฑิต

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบคุณค่าของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นมีความสอดคล้องและตอบสนองกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่

2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารที่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสพพรรณบุรี นำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

3. ใช้เป็นข้อมูลสำหรับส่วนพัฒนาการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก และสำหรับ นักการศึกษาในการวางแผน เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 ให้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

4. ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการวิจัยในโอกาสต่อไป ทั้งในหลักสูตรนี้หลักสูตร อื่นและการวิจัยอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในอนาคต

- ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมาย เพื่อประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสพพรรณบุรี โดยใช้แบบจำลอง ชิปป (CIPP Model) ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ด้านคือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้าน กระบวนการและด้านผลผลิตและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้ใช้หลักสูตรจำนวน 36 คน บัณฑิตที่สำเร็จจากหลักสูตรในปีการศึกษา 2550 2551 และ 2552 จำนวน 212 คน และผู้ใช้ บัณฑิตของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรในปีการศึกษา 2550 และ 2551 จำนวน 116 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 บัณฑิตที่สำเร็จจากหลักสูตรในปีการศึกษา 2550 2551 และ 2552 จำนวน 136 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2.2.2 ผู้ใช้บัณฑิตของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรในปี การศึกษา 2550 และ 2551 จำนวน 90 คนเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับ ปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสพพรรณบุรี โดยใช้รูปแบบชิปป (CIPP Model) เพื่อให้ครอบคลุมตัวแปรที่จะศึกษาในองค์ประกอบการประเมินทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรโครงสร้างของหลักสูตร และ เนื้อหาวิชาของหลักสูตร

3.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่อาจารย์ นักศึกษาและปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

3.3 ด้านกระบวนการ ได้แก่การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

3.4 ด้านผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการสอบเพื่อขึ้นทะเบียนขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ในครั้งแรก คุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของบัณฑิต ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลกระทบต่อบัณฑิต ผลกระทบต่อหน่วยงานของบัณฑิต

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตร หมายถึง แผนหรือแนวทางข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน ในที่นี้หมายถึงหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี ที่ใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 จนถึงปัจจุบัน

การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้พิจารณาตัดสินคุณค่าการบรรลุเป้าหมายของศึกษาผลกระทบของการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินในรูปแบบชิป (CIPP Model) ประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน คือ

1. การประเมินด้านบริบท หมายถึง การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) แผนการศึกษาแห่งชาติ ความต้องการด้านสุขภาพของประชาชน และการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ การประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร

2. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น คือการประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของการวิจัยเบื้องต้น ได้แก่ อาจารย์ ประเมินในด้านจำนวนอาจารย์ ความรู้ บุคลิกภาพและทัศนคติ คำนักศึกษา ประเมินด้านความรู้ บุคลิกภาพ และทัศนคติและประเมินส่วนประกอบอื่นที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือหลักสูตร คู่มือการประเมินผลการเรียน สื่อการสอน สื่อทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ สถานที่เรียน สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน ตำรา ห้องสมุด

3. การประเมินด้านกระบวนการ คือ การประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของกระบวนการปฏิบัติงาน ดังนี้

- การบริหารหลักสูตร ได้แก่ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร
- การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การวัด และการประเมินผลการเรียนการสอน

4. การประเมินด้านผลผลิต คือการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการสอบเพื่อขึ้นทะเบียนขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

คุณลักษณะของบัณฑิต หมายถึง ลักษณะประจำตัวของผู้ที่สำเร็จการศึกษาที่พึงมีเมื่อสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 ได้แก่คุณลักษณะด้านวิชาชีพ โดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมโดยบูรณาการศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้ และสามารถสร้างองค์ความรู้มาพัฒนางานได้ ส่วนคุณลักษณะทั่วไปและทักษะชีวิต จะต้องเป็นผู้ที่ไม่เรียนรู้พัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม และตระหนักในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

ผู้ใช้หลักสูตร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าศูนย์และอาจารย์ผู้สอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี

บัณฑิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ในปีการศึกษา 2550 ปีการศึกษา 2551 และปีการศึกษา 2552

ผู้ใช้บัณฑิต หมายถึง หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชาชั้นต้นในหน่วยงานที่ซึ่งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ในปีการศึกษา 2550 และปีการศึกษา 2551 ปฏิบัติงานอยู่ภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ไปแล้ว

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบัณฑิต หมายถึง ผลการเรียนเฉลี่ย 3 ภาคเรียนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรในปีการศึกษา 2550 – 2552

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นต่อบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี อาจารย์ หน่วยงานของบัณฑิต

ผลกระทบต่อหน่วยงานของบัณฑิต หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในหน่วยงานของบัณฑิตทั้งด้านบวกและด้านลบ ที่เกิดขึ้นภายหลังจากบัณฑิต

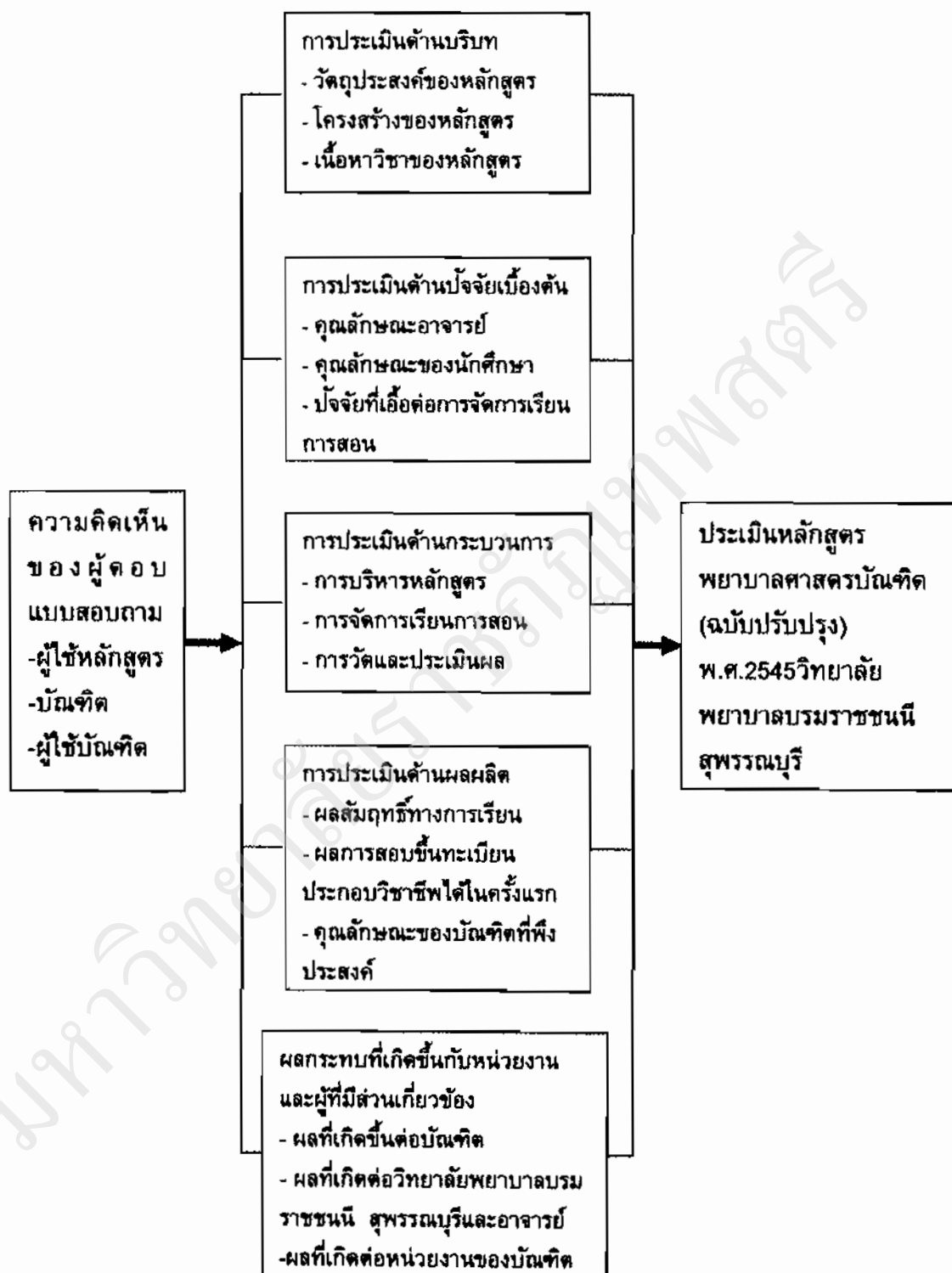
สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรและไปปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผลกระทบในด้านการทำงานร่วมกับผู้ร่วมงาน ผลงานที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมทางวิชาการ การพัฒนางานในส่วนที่รับผิดชอบ และด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นผลกระทบตามการรับรู้ของผู้ใช้บัณฑิต

ผลกระทบต่อบัณฑิต หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านบวกและลบของบัณฑิตในด้านการนำความรู้ ทักษะประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติหรือได้รับการไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่และการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการปฏิบัติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎี การประเมินหลักสูตรและรูปแบบการประเมินหลักสูตร พบว่าในการประเมินหลักสูตรนั้นมีแนวคิดและรูปแบบการประเมินหลายรูปแบบ การที่จะใช้รูปแบบใดเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรว่าต้องการประเมินสิ่งใดในอันที่จะช่วยในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า รูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมต่อการช่วยตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 265) ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรส่วนมากนิยมใช้รูปแบบการประเมินซีป (CIPP Model) ของดาเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) มีดังนี้สุภาวดี เครือโชติกุล (2536) ได้ศึกษาการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ระดับปริญญาตรีพุทธศักราช 2531 ของวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ ศศิธร ชิดนาคย์, และคนอื่นๆ (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ธัญพร ชื่นกลิ่น, และสัญญา คำดี (2549) ได้ทำการศึกษาประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545 ของวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ขณะอยู่ระหว่างการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบจำลองซีป (CIPP) นัฐญา กุรุเจริญ (2550) ศึกษาการนำหลักสูตรบูรณาการไปใช้ในวิทยาลัยพยาบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย : พหุกรณีศึกษา สุจินตนา พันธุ์กล้า, และคนอื่นๆ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท ภัทรพร อรรถนาค, และคนอื่นๆ (2551) ได้ทำการศึกษาประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544) จากตัวอย่างงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบโดยการประเมินองค์ประกอบ 4 ด้านซึ่งมีความจำเป็นต่อการศึกษา คือ 1) การประเมินบริบทเป็นการประเมินสภาพแวดล้อม ลักษณะ

ทั่วไปของหลักสูตร ความต้องการและปัญหาต่างๆ เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานหรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ 3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเรื่องราวหรือกิจกรรมต่างๆ ในขั้นตอนของการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับ 4) การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักสูตร จึงทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครอบคลุมทุกด้าน ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหลักสูตรทั้งระบบ ผู้วิจัยจึงได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาใช้เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินหลักสูตรทั้ง 4 ด้าน ดังแสดงในภาพ 1 -

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย